



Anekant Education Society's

**Tuljaram Chaturchand College**  
**of Arts, Science and Commerce, Baramati, Dist- Pune**  
(Empowered Autonomous)

**DEPARTMENT OF MARATHI**

(Faculty of Arts)

**MA I Marathi SEM I Syllabus**

**CBCS Syllabus**

**MA.I. (Marathi) Semester -I**

**For Department of Marathi**

**Choice Based Credit System Syllabus (2026 Pattern)**

**(As Per NEP 2020)**

**To be implemented from Academic Year 2026-2027**

**Choice Based Credit System Syllabus (2026 Pattern)****(As Per NEP 2020)****To be implemented from Academic Year 2026-2027****Title of the Programme: M.A.(Marathi )****Preamble**

AES's Tuljaram Chaturchand College has made the decision to change the syllabus of across various faculties from June, 2026 by incorporating the guidelines and provisions outlined in the National Education Policy (NEP), 2020. The NEP envisions making education more holistic and effective and to lay emphasis on the integration of general (academic) education, vocational education and experiential learning. The NEP introduces holistic and multidisciplinary education that would help to develop intellectual, scientific, social, physical, emotional, ethical and moral capacities of the students. The NEP 2020 envisages flexible curricular structures and learning based outcome approach for the development of the students. By establishing a nationally accepted and internationally comparable credit structure and courses framework, the NEP 2020 aims to promote educational excellence, facilitate seamless academic mobility, and enhance the global competitiveness of Indian students. It fosters a system where educational achievements can be recognized and valued not only within the country but also in the international arena, expanding opportunities and opening doors for students to pursue their aspirations on a global scale.

In response to the rapid advancements in Arts the evolving approaches in various domains of Marathi and related subjects, the Board of Studies in Marathi at Tuljaram Chaturchand College, Baramati - Pune, has developed the curriculum for the first semester of M.A. Part-I Marathi , which goes beyond traditional academic boundaries. The syllabus is aligned with the NEP 2020 guidelines to ensure that students receive an education that prepares them for the challenges and opportunities of the 21st century. This syllabus has been designed under the framework of the Choice Based Credit System (CBCS), taking into consideration the guidelines set forth by the National Education Policy (NEP) 2020, LOCF (UGC), NCrF, NHEQF, Prof. R.D. Kulkarni's Report, Government of Maharashtra's General Resolution dated 20th April and 16th May 2023, and the Circular issued by SPPU, Pune on 31st May 2023.

## पदवी व पदव्युत्तर मराठी : ठळक वैशिष्ट्ये

भाषा, साहित्य व विविध कलांच्या माध्यमातून होणारे विविध आविष्कार यांचा अभ्यास करणारी विद्या शाखा म्हणून कला शाखा ओळखली जाते. मराठी विषयाची पदवी प्राप्त केलेला विद्यार्थी जीवन जगण्यासाठी विविध प्रकारची कौशल्ये अवगत करू शकेल. साहित्य आणि भाषेच्या ज्ञानामुळे विद्यार्थ्याला करिअरच्या विविध वाटा सुलभ होतील. भाषा व साहित्याच्या अभ्यासाने विद्यार्थ्यांची जीवनदृष्टी विकसित होईल व त्याला जीवन जगण्यास बळ मिळेल. विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानाच्या कक्षा विस्तारतील. असा विद्यार्थी एक समर्थ, सुसंस्कृत व भाषासंपन्न नागरिक बनू शकेल. निरामय समाजनिर्मितीसाठी हे महत्वाचे आहे. सध्याच्या काळात समाजाचे जीवनमान उंचावण्यासाठी - गुणवत्तापूर्ण व प्रगत जीवन जगता येण्यासाठी सामाजिक, सांस्कृतिक, नैतिकमूल्यांचे अधिष्ठान असणे व ज्ञानवृद्धीसाठी नाविण्यपूर्ण व कौशल्याधिष्ठित अभ्यासक्रम देणे हाच एकमेव मार्ग आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-2020 च्या निर्देशानुसार तर भाषाभ्यासाची नवनवीन तंत्रे विद्यार्थी आत्मसात करतीलच. तसेच प्रसार माध्यमातील विविध सर्जनशील संधी प्राप्त करण्यास विद्यार्थ्यांना मदत होईल. साहित्याची भाषा, व्यवहाराची भाषा आणि शास्त्रीय वाङ्मयाची भाषा यातील फरकही विद्यार्थ्यांना समजेल. त्यांचे जीवनाकडे पाहण्याचे परिप्रेक्ष्य विस्तारेल. निवेदक, सूत्रसंचालक, मुलाखतकार, जनसंपर्क अधिकारी, पटकथा लेखक, मुद्रित शोधक, संपादक, वार्ताहर, स्तंभलेखक, माध्यम संवादक, प्रकल्प लेखक, अनुवादक, भाषांतरकार, प्रकाशक, लेखक, नाटककार, अशा भाषा व साहित्याशी संबंधित असंख्य संधी विद्यार्थ्यांना खुणावत आहेत. त्या सदर अभ्यासक्रमातून उपलब्ध होतील, त्या दृष्टीने पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमात मूलभूत बदल करण्यात आलेले आहेत. मराठी भाषेचे सर्जनशील उपयोजन, स्पर्धा परीक्षांसाठी आवश्यक मराठीचे व्याकरण, मराठी भाषेची विविध कौशल्ये, मराठी भाषेचे संगणकीय उपयोजन, आधुनिक व इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांसाठी लेखन, व्यावसायिक व माहितीपर लेखन, भाषांतर, रूपांतर, अनुवाद, वाङ्मयव्यवहार व प्रकाशन व्यवसाय, शब्दांकन इ. विषयांचा समावेश करण्यात आलेला आहे. साहित्य आणि भाषेच्या अभ्यासामुळे विद्यार्थ्यांच्या अधिष्ठान अभ्यासाचा पाया पक्का होईल व विद्यार्थी साहित्य आणि समाजाच्या सहसंबंधाचे आकलन करू लागेल. त्यातून त्यांची समाजाकडे पाहण्याची एक व्यापक दृष्टी विकसित होईल.

साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा, लेखक कवींची व्यक्तित्वे, साहित्यकृती, साहित्यिक, साहित्याची वैशिष्ट्ये, भारतीय साहित्य विचाराचा परिचय, भाषाविज्ञान, साहित्यकृतींचा संहितानिष्ठ अभ्यास, समीक्षा विचार व साहित्य संशोधन, वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, ग्रामीण व दलित साहित्य प्रवाह, स्त्रीवादी साहित्य प्रवाह, आदिवासी साहित्य प्रवाह, प्राचीन व अर्वाचीन विशेष लेखकाचा अभ्यास, साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास, साहित्याचे आंतर्विद्याक्षेत्रीय संशोधन, पदवी पातळीवरील संशोधन, व्यावहारिक व उपयोजित मराठी, प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये, समकालीन समाज इ. विषयांशी विद्यार्थी परिचित होईल. भाषेचे विविध व्यवहार आणि साहित्याच्या संदर्भातील भाषा व्यवहार याविषयी विद्यार्थ्यांची आकलनाची क्षमता निश्चितच वाढेल. लेखन- संपादन, भाषांतर- लेखन, रूपांतर, जाहिरात लेखन, पटकथा लेखन यासंबंधीच्या लेखन प्रकारांत विद्यार्थी पारंगत होईल. वक्तृत्व कला, संभाषण कौशल्ये, प्रासंगिक लेखन या प्रकाराबद्दल चे ज्ञान विद्यार्थी अवगत करतील.

मानवाने निर्माण केलेल्या भाषा, विविध बोलींचा अभ्यास त्यातील संदेश व्यवहार हे मराठी भाषेचे अभ्यासक्षेत्र आहे. मानवी मनाचा आणि प्रतिभेचा कल्पकतापूर्ण आविष्कार तसेच नीतीमूल्यांचा अभ्यास, वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवन मूल्यांचा अभ्यास, माणसाच्या नैतिक व सौंदर्य मूल्यांविषयीचा अभ्यास विद्यार्थी करू लागेल, साहित्य, चित्रकला, वास्तुकला व ललित कला तसेच नाट्य, संगीत, नृत्य, चित्रपट या प्रयोगाधिष्ठित कला जगभरातील मानवी संस्कृतीचा पोत जाणून घेणाऱ्या कला आहेत, या कलांचा विशेष अभ्यास करण्याची क्षमता विद्यार्थी मिळवू शकेल. मराठी भाषेच्या अभ्यासाने विद्यार्थ्यांची जीवनाकडे पाहण्याची नवी दृष्टी विकसित होईल. पदवी प्राप्त केलेला विद्यार्थी अधिक स्पष्ट, अभिरुची संपन्न आणि संस्कारित व जबाबदार नागरिक बनेल, असा विश्वास वाटतो.

## Programme Outcomes (POs) of Arts Faculty

**PO1: Disciplinary Knowledge**

Demonstrate advanced and specialized knowledge in liberal arts, social sciences, literature, and humanities.

**PO2: Critical Thinking and Analysis**

Analyze, interpret, and evaluate texts, theories, and socio-cultural issues using critical and analytical approaches.

**PO3: Research and Inquiry Skills**

Formulate research problems, apply appropriate research methodologies, and produce scholarly work following academic and ethical standards.

**PO4: Effective Communication**

Communicate ideas, arguments, and research findings effectively in English through oral presentations and written academic formats.

**PO5: Interdisciplinary Approach**

Integrate knowledge from multiple disciplines to address complex social, cultural, and intellectual issues.

**PO6 : Digital and Information Literacy**

Identify, access, evaluate, and utilize library resources, academic databases, and digital tools for research and lifelong learning.

**PO7: Problem Solving and Application**

Apply theoretical knowledge to real-life situations, social challenges, and professional contexts.

**PO8 : Ethics, Values, and Social Responsibility**

Demonstrate ethical behaviour, academic integrity, respect for diversity, and commitment to social responsibility.

**PO9: Leadership and Teamwork**

Exhibit leadership qualities, collaborative skills, and interpersonal competence through seminars, projects, and academic engagements

**PO10: Lifelong Learning**

Develop self-directed learning abilities to pursue higher education, research, competitive examinations, and continuous professional development.

**PO11: Creativity and Innovation**

Generate original ideas, creative expressions, and innovative perspectives within the chosen discipline.

**PO12 : Employability and Career Readiness**

Acquire transferable skills relevant for careers in education, research, administration, media, NGOs, cultural organizations, and allied sectors.

## Programme Specific Outcomes (PSOs)

### (PSOs).M.A. Marathi

**PSO1.** मराठी भाषा आणि वाङ्मयाचे प्रगत ज्ञान होईल.

**PSO2** वाङ्मयीन प्रश्नांसंबंधी विचार करण्याची क्षमता विकसित होईल.

**PSO3.** वाङ्मयाची आणि जीवनाची जाणीव प्रौढ होईल.विद्यार्थ्यांच्या लेखन गुणांना उत्तेजन मिळेल.

**PSO4.** विद्यार्थ्यांची भाषिक कौशल्याच्या वापरासंबंधीची क्षमता विकसित होईल.

**PSO5.** साहित्याच्या अभ्यासाने चिकित्सक अभ्यासाची क्षमता वाढीस लागेल.

**PSO6.** समस्या निवारण व प्रश्नांबद्दल समीक्षणात्मक दृष्टी विकसित होईल.

**PSO7.** भाषेचे विविध व्यवहार आणि साहित्याच्या संदर्भातील भाषा व्यवहार याविषयी आकलन क्षमतेत वाढ होईल.

**PSO8.** आधुनिक भाषा अभ्यासाच्या साधनांची माहिती होईल. विविध प्रसारमाध्यमांमध्ये उपलब्ध असलेल्या उद्योग-व्यवसायाच्या संधी ज्ञात होतील.

**PSO9.** निरीक्षण कौशल्ये व आकलन क्षमतेची कौशल्ये विकसित होतील .

**PSO10.** साहित्याभ्यासाने जबाबदार नागरिकत्वाची जाणीव विकसित होईल व नैतिक तसेच सामाजिक भान असलेला जाणीवेचा युवक तयार होईल.

**PSO11.** पर्यावरण जाणीव व पर्यावरण संवर्धन मूल्यांची ज्ञान क्षमता विकसित होईल.

**PSO12.** व्यक्तीच्या वैयक्तिक व सामाजिक, सांस्कृतिक विकासात साहित्याचे स्थान मोलाचे आहे. याबद्दलची समज वाढीस लागेल.

**List of Members Present for the BOS Meeting**

<b><u>Sr. No</u></b>	<b><u>Name of Attendees</u></b>	<b><u>Designation</u></b>
1	Prof. Dr. Seema Naik-Gosavi	Chairman
2.	Prof. Dr. Nitish Sawant	Internal Member
3.	Dr. Mukta Ambhere	Internal Member
4.	Dr. Sunil Khamgal	Internal Member
5.	Dr. Rajkumar Tarade	Internal Member
6.	Dr. Sushama Jadhav	Internal Member
7.	Dr. Tukaram Rongate	External Member Vice Chancellor Nominee
8.	Prof. Dr. Devanand Sontakke	External Member for other University
9.	Prof. Nitin Talpade	External Member for other University a.
10.	Kumar Devkate	Representative From industry/corporate sector
11	Shri. Anil Kengar	Meritorious Alumni
12	Vaishanivi Kshirsagar	PG Student
13	Vaishanavi Bhise	UG Student

**Credit Distribution Structure for Three/Four Year Honours/Honours with Research Degree Programme With Multiple Entry and Exit options as per National Education Policy (2024 Pattern as per NEP-2020)**

Level / Difficulty	Sem	Subject DSC-1				Subject DSC-2	Subject DSC-3	GE/OE	SEC	IKS	AEC	VEC	CC	Total
4.5/100	I	4(T)				4(T)	4(T)	2(T)	2(T)	2(T) (Generic)	2(T)	2(T)	--	22
	II	4(T)				4(T)	4(T)	2(T)	2(T/P)	--	2(T)	2(T)	2(T)	22
<b>Exit option:</b> Award of UG Certificate in Major with 44 credits and an additional 4 credits core NSQF course/Internship OR Continue with Major and Minor <b>Continue option:</b> Student will select one subject among the (subject 1, subject 2 and subject 3) as major and other as minor and third subject will be dropped.														
Level / Difficulty	Sem	Credits Related to Major				Minor	--	GE/OE	SEC	IKS	AEC	VEC	CC	Total
		Major Core	Major or Elective	VSC	FP/OJT/CEP/FP									
5.0/200	III	6(T)	--	2(T)	2(FP)	4(T)	--	2(T)	--	2(T)	2(T)	--	2(T)	22
	IV	6(T)	--	2(T)	2(CEP)	4(T)	--	2(T)	2(T)	--	2(T)	--	2(T)	22
<b>Exit option:</b> Award of UG Diploma in Major and Minor with 88 credits and an additional 4credits core NSQF course/Internship OR Continue with Major and Minor														
5.5/300	V	12(T)	4(T)	2(T)	2(FP/CEP)	2(T)	--	--	--	--	--	--	--	22
	VI	12(T)	4(T)	2(T)	4(OJT)	--	--	--	--	--	--	--	--	22
<b>Total 3Years</b>		<b>44</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>10</b>	<b>18</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>132</b>
<b>Exit option:</b> Award of UG Degree in Major with 132 credits OR Continue with Major and Minor														
6.0/400	VII	10(T)	4(T)	--	4(RP)	4(RM)(T)	--	--	--	--	--	--	--	22
	VIII	10(T)	4(T)	--	6(RP)	--	--	--	--	--	--	--	--	22
<b>Total 4Years</b>		<b>64</b>	<b>16</b>	<b>8</b>	<b>22</b>	<b>22</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>176</b>
<b>Four Year UG Honours with Research Degree in Major and Minor with 176 credits</b>														
6.0/400	VII	14(T)	4(T)	--	--	4(RM)(T)	--	--	--	--	--	--	--	22
	VIII	14(T)	4(T)	--	4(OJT)	--	--	--	--	--	--	--	--	22
<b>Total 4Years</b>		<b>72</b>	<b>16</b>	<b>8</b>	<b>14</b>	<b>22</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>176</b>
<b>Four Year UG Honours Degree in Major and Minor with 176 credits</b>														
<b>T = Theory P = Practical DSC = Discipline Specific Course OE = Open Elective SEC = Skill Enhancement Course</b> <b>IKS = Indian Knowledge System AEC = Ability Enhancement Course VEC = Value Education Course CC = Co-curricular Course VSC= Vocational Skill Course</b> <b>OJT= On Job Training CEP= Community Engagement Project FP= Field Project RP= Research Project</b>														

**Course & Credit Structure for M.A.SEM I Marathi (2026 Pattern as per NEP-2020)**

Level	Sem	Course Type	Course Code	Title of Course	Theory / Practical	No. of Credits		
6.0	I	Major (Mandatory)	MAR-501-MRM	व्यावहारिक व उपयोजित मराठी-१	Theory	4		
			MAR -502-MRM	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ.स. १६००)	Theory	4		
			MAR -503-MRM	भाषा विज्ञान-वर्णनात्मक	Theory	4		
			MAR -504-MRM	वृत्तपत्र संपादन	Theory	2		
		Major (Elective)	MAR -505-MJE(A)	ग्रामीण साहित्य	Theory (Any One)	4		
			MAR -505-MJE(B)	स्रीवादी साहित्य		4		
		Research Methodology	MAR -506-RM	Research Methodology in Marathi	Theory	4		
		<b>Total Credits Sem. -I</b>						<b>22</b>
		6.0	II	Major (Mandatory)	MAR -551-MRM	व्यावहारिक व उपयोजित मराठी-२	Theory	4
					MAR -552-MRM	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १६०० ते १८१८)	Theory	4
MAR -553-MRM	भाषा विज्ञान - सामाजिक				Theory	4		
MAR -554-MRM	कथा लेखन निर्मिती प्रक्रिया				Theory	2		
Major (Elective)	MAR -555-MJE(A)			दलित साहित्य	Theory (Any One)	4		
	MAR -555-MJE(B)			आदिवासी साहित्य		4		
OJT	MAR -556-OJT			On job Training	Practical	4		
<b>Total Credits Sem. -II</b>						<b>22</b>		
<b>Cumulative Credits for PG Diploma – I and II</b>						<b>22+22 =44</b>		

## CBCS Syllabus as per NEP 2020 for M.A. I (2026 Pattern)

<b>Name of the Programme</b>	<b>: M. A. MARATHI</b>
<b>Program Code</b>	<b>: PAMAR</b>
<b>Class</b>	<b>: M. A. I</b>
<b>Semester</b>	<b>: I</b>
<b>Course Type</b>	<b>: Major Mandatory (Theory)</b>
<b>Course Name</b>	<b>: व्यावहारिक व उपयोजित मराठी भाग-१</b>
<b>Course Code</b>	<b>: MAR-501-MRM</b>
<b>No. of Lectures</b>	<b>: 60</b>
<b>No. of Credits</b>	<b>: 4</b>

### Course Objectives:

1. विद्यार्थ्यांच्या विविध स्तरावरील भाषिक कौशल्ये व क्षमता विकसित करणे.
2. विद्यार्थ्यांना व्यक्तिमत्व विकासाबरोबरच उद्योग व्यवसायासाठीची भाषिक कौशल्ये आत्मसात करता यावीत.
3. प्रमाणभाषा लेखन, मुद्रित शोधन या संकल्पनांचे प्रत्यक्षात उपयोजन करता येणे.
4. लिखित माध्यमांसाठी तसेच आकाशवाणी व दूरदर्शन या माध्यमांसाठी मुलाखत लेखनाची तंत्रे व कौशल्य वापरता येण्याची क्षमता विकसित करणे.
5. संभाषण कौशल्याची क्षमता विकसित करून त्याचे उपयोजन करता येणे.
6. मुद्रित शोधनाची क्षेत्रे कोणकोणती आहेत याचे आकलन व्हावे.
7. प्रकाशन संस्था, प्रसारमाध्यमे, जाहिरात क्षेत्र इ. क्षेत्रातील मुद्रित शोधनाचे नेमके स्थान समजून घेणे.

### Course Outcomes:

- CO1. विद्यार्थ्यांना व्यवहारांमध्ये भाषेची विविध उपयोजित कौशल्ये आत्मसात करण्याची क्षमता विकसित होईल.
- CO2. प्रगत भाषिक कौशल्ये विकसित होतील.
- CO3. संस्था व वाड्मयीन व्यवहार यामध्ये कामाच्या संधी उपलब्ध होतील
- CO4. वाड्मयीन व भाषिक जाणीवा विकसित होतील.
- CO5. विद्यार्थी रोजगार क्षमता व त्यामध्ये प्राविण्य आत्मसात करेल.
- CO6. ग्रंथ निर्मिती व मांडणीचे स्वरूप समजेल
- CO7. मुलाखत लेखन व माध्यमनिहाय मुलाखतींचे तंत्र यासंबंधीचे आकलन होईल.

## Topics and Learning Points

	तपशील	तासिका
१	<b>मराठीच्या प्रमाण भाषेचे लेखन व लेखन विषयक नियम</b> १. मराठी भाषा- लिपी आणि व्याकरण २. शब्दांच्याजाती,विभक्ती प्रत्यय,विरामचिन्हे इ. ३. मराठीचे प्रमाणलेखन संकल्पना ४. प्रमाणलेखन विषयक नियमांची आवश्यकता ५. प्रमाणलेखन विषयक नियम	१०
२	<b>मुद्रित शोधनाची संकल्पना व स्वरूप</b> १. मुद्रितशोधनाची संकल्पना २. मुद्रित साधनांची आवश्यकता ३. मुद्रित शोधनाची क्षेत्रे ४. मुद्रितशोधनाची चिन्ह व्यवस्था, खुणा व त्यांचा वापर ५. मुद्रित शोधकाची गुणवैशिष्ट्ये. ६. मुद्रित शोधनासाठी नमुना उतारा	१०
३	<b>वाङ्मयीन व्यवहार व प्रकाशन संस्था</b> १. विविध साहित्य संस्था व त्यांची मुखपत्रे २. साहित्य संस्थांचे वाङ्मयीन कार्य ३. साहित्य संमेलनाची भूमिका व सद्यःस्थिती	१०
४	<b>वाङ्मयीन नियतकालिके व अनियतकालिकांची कार्ये.</b> १. वाङ्मयीन नियतकालिकांचे कार्य २. अनियतकालिकांची चळवळ व भूमिका ३. दिवाळी अंक विशेषांक, स्मरणिका इत्यादींचे संपादन, मांडणी, जाहिरात. ४. ISSNची माहिती	१०
५	<b>प्रकाशन व्यवसायाचे स्वरूप</b> १. प्रकाशन संस्था, प्रकाशन व्यवसाय, पुस्तक प्रकाशन २. ग्रंथ मांडणी, संहिता निवड, मुखपृष्ठ, मलपृष्ठ, सजावट, पुस्तक बांधणी, पुस्तकबांधणीचे प्रकार, जाहिरात व वितरणव्यवस्था. ३. ISBN ची माहिती.	१०
६	<b>मुलाखतलेखन स्वरूप, संकल्पना</b> १. मुलाखतीचे स्वरूप तंत्र व कौशल्य, मुलाखतीची पूर्वतयारी- प्रश्नसूची इ. २. मुलाखतीचे प्रकार, माध्यमनिहाय व विषयनिहाय मुलाखती ३. मुद्रित माध्यमांसाठी मुलाखत लेखन ४. आकाशवाणीसाठी मुलाखत लेखन ५. दूरदर्शनसाठी मुलाखत लेखन.	१०

**संदर्भ ग्रंथ :**

- १ व्यावहारिक मराठी- पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
  २. व्यावहारिक मराठी -डॉ. कल्याण काळे, डॉ.द.दि.पुंडे
  ३. व्यावहारिक मराठी संपादक स्नेहल तावरे स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
  ४. व्यावहारिक मराठी -डॉ. लीला गोविलकर, डॉ. जयश्री पाटणकर ,पुणे
  ५. व्यावहारिक मराठी - डॉ.सयाजीराजे मोकाशी डॉ.रंजना नेमाडे
  ६. व्यावहारिक मराठी-ल.रा.नसिराबादकर फडके प्रकाशन ,कोल्हापूर
  ७. मराठी शुद्धलेखन प्रदीप -मो.रा .वाळंबे नितीन प्रकाशन ,पुणे
  ८. मराठी लेखन मार्गदर्शिका- यास्मिन शेख राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई.
  ९. मराठी भाषेची संवाद कौशल्ये -य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
  १०. संपादन: स्वरूप कौशल्ये :य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
  ११. मुद्रित शोधन वाय ए धायगुडे दि. पूना प्रेस ओनर्स असोसिएशन, मुंबई.
  १२. भाषा: स्वरूप सामर्थ्य व सौंदर्य- डॉ. वा.के.लेले, राजहंस प्रकाशन, पुणे.
- \*\*\*\*\*

## Choice Based Credit System Syllabus (2026 NEP Pattern)

(As Per NEP 2020)

## Mapping of Program Outcomes with Course Outcomes

Class: MA (Sem I)

Subject: MARATHI

Course: Theory

Course Code: MAR-501-MRM

Title of Course : व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी भाग - १

Weightage: 1= weak or low relation, 2= moderate or partial relation, 3= strong or direct relation

Course Outcomes	Programme Outcomes (POs)											
	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO 10	PO 11	PO 12
CO 1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 2	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1
CO 3	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 4	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	3	1
CO 5	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 6	1	1	1	1	1	3	1	3	3	1	1	1
CO 7	1	1	1	1	1	1	3	1	1	3	1	3

## Justification for the mapping

**PO1: Disciplinary Knowledge:**

CO1: भाषेच्या ज्ञानामुळे विद्यार्थ्यांना करीयरच्या विविध वाटा सुलभ होतील विविध व्यावसायिक क्षेत्रात भाषा कौशल्यामुळे संशोधनास वाव मिळेल.

**PO2: Critical Thinking and Analysis:**

CO3: साहित्याच्या अभ्यासाने जीवन जगण्यासाठी विविध प्रकारची कौशल्ये अवगत करून भाषा साहित्य व विविध कलांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांची चिकित्सक वृत्ती वाढेल. व तो एक सुसंस्कृत व भाषासंपन्न बनेल.

**PO3: Research and Inquiry Skills:**

CO4: निवेदन, सूत्रसंचालन मुद्रित शोधक प्रकाशक मुलाखतकार पटकथा लेखक संपादक अशा भाषा व साहित्याशी संबंधित असंख्य संधी निर्माण होतील. या सर्व क्षेत्रात भाषा संवादक म्हणून विद्यार्थी चौकस भूमिका बजावेल.

**PO4: Effective Communication:**

CO5: मराठी भाषेचे उपयोजन, व्यावसायिक व माहितीपर लेखन या संबंधीचा अभ्यासाचा पाया पक्का होईल. व विद्यार्थी प्रभावी संवाद करू शकेल.

**PO5: Interdisciplinary Approach:**

CO2: विद्यार्थ्यांचा आंतरविद्याशाखीय दृष्टिकोन वाढीस लागेल. विविध साहित्य संस्थांचे वाड्मयीन कार्य यांची ओळख होऊन व्यवसायाचे आत्मभान येईल.

**PO6: Digital and Information Literacy:**

CO6 : भाषा अभ्यासाची नानाविध आधुनिक तंत्रे विद्यार्थी आत्मसात करतील व जीवनाकडे पाहण्याची दृष्टी विकसित होईल.

**PO7: Problem Solving and Application:**

CO7: भाषेच्या व्यावहारिक ज्ञानामुळे वाङ्मयीन सामाजिक, सांस्कृतिक व आर्थिक, व एक स्वतंत्र साहित्याच्या व भाषेच्या उपयोजनाची अभिरुची विकसित होण्यास मदत होईल.

**PO8: Ethies, Values, and Social Responsibility:**

CO6 : भाषेच्या व्यावहारिक उपयोजनातून तात्विक, मूल्यात्मक आणि सामाजिक जबाबदारीची जाणीव भाषा व साहित्याच्या अभ्यासातून विद्यार्थी अवगत करेल.

**PO9: Leadership and Teamwork:**

CO6 : भाषा व साहित्याच्या अभ्यासातून विद्यार्थ्यांमध्ये नेतृत्वगुण व संघ भावना वृद्धिंगत होईल.

**PO10: Lifelong Learning:**

CO7: भाषेच्या व्यावहारिक ज्ञानामुळे वाङ्मयीन सामाजिक, सांस्कृतिक व आर्थिक, व एक स्वतंत्र साहित्याच्या व भाषेच्या उपयोजनाची अभिरुची विकसित होण्यास मदत होईल.

**PO11: Creativity and Innovation:**

CO4: विद्यार्थी स्वतंत्र नवनिर्मिती व लेखन करू शकेल. निवेदन,सूत्रसंचालन मुद्रित शोधक प्रकाशक मुलाखतकार पटकथा लेखक संपादक अशा भाषा व साहित्याशी संबंधित असंख्य संधी निर्माण होतील.

**PO12: Employability and Career Readiness:**

CO7: निवेदन,सूत्रसंचालन मुद्रित शोधक प्रकाशक मुलाखतकार पटकथा लेखक संपादक अशा भाषा व साहित्याशी संबंधित असंख्य संधी निर्माण होतील. भाषेच्या व्यावहारिक ज्ञानामुळे रोजगाराच्या असंख्य संधी उपलब्ध होतील.

\*\*\*\*\*

## Syllabus as per NEP 2020 for M.A. I (2026 Pattern)

Name of the Programme :	M.A. (MARATHI)
Programme Code :	PAMAR
Class :	M. A. I
Semester :	I
Course Type :	Major Mandatory (Theory )
Course Name :	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ.स. १६००)
Course Code :	MAR-502-MRM
No. of lectures :	60
No. of Credit :	04

### Course Objectives:

1. मराठी भाषेची उत्पत्ती, विकास व बदलाचा अभ्यास करणे.
2. मध्ययुगीन साहित्यामधील विविध वाङ्मयीन प्रवाहांचे स्वरूप आणि कार्य यांचा आढावा घेणे.
3. मध्ययुगीन काळातील गद्य आणि पद्य वाङ्मयाचे आकलन, आस्वाद आणि विश्लेषण करणे.
4. महानुभाव आणि संत साहित्याचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
5. मध्ययुगीन भाषेचा आणि शिलालेखांचा अभ्यास करणे.
6. संत कवि/ कवयित्रींच्या काव्याचा आशय समजून घेणे.
7. संतांच्या सामाजिक योगदानाचा आढावा घेणे.
8. सद्यकालात संत साहित्याचे महत्त्व लक्षात आणून देणे. .

### Course Outcomes:

- CO1. मध्ययुगीन काळातील मराठी साहित्याचे स्वरूप लक्षात येईल.
- CO2. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेची उत्पत्ती व विकासाचे आकलन होईल.
- CO3. भक्ति संप्रदायचे साहित्यिक योगदान कळून येईल.
- CO4. संतांच्या सामाजिक जाणिवेचे स्वरूप समजून घेता येईल.
- CO5. मध्ययुगीन काळातील संत आणि त्यांची चळवळ यातील सहसंबंध लक्षात येतील.
- CO6. तत्कालीन सामाजिक व सांस्कृतिक परिस्थितीची जाणीव होईल.
- CO7. मराठी भाषेच्या व साहित्याच्या बदलाचा काळानुसार अभ्यास करता येईल.
- CO8. सद्यकालात संत साहित्याचे महत्त्व लक्षात येईल.

### Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	<b>महाराष्ट्र मराठी भाषा उगम आणि विकास</b> १.१ महाराष्ट्र मराठी भाषा : उगम आणि विकास १.२ कोरीव लेखांचे स्वरूप १.३ शिलालेख व ताम्रपट	१०
२	<b>आद्यकवी मुकुंदराज</b> २.१ मुकुंदराजाची काव्यनिर्मिती : प्रेरणा व स्वरूप २.२ मुकुंदराजांची ग्रंथसंपदा २.३ हेमाडपंडित	१०
३	<b>महानुभाव संप्रदायाचे वाङ्मय</b> ३.१ महानुभाव संप्रदाय ३.२ महानुभाव संप्रदायाचे वाङ्मय ३.३ साती ग्रंथांचे वाङ्मय परंपरेतील स्थान	१०
४	<b>वारकरी संप्रदायाची काव्यसंपदा</b> ४.१ वारकरी संप्रदाय ४.२ संत ज्ञानेश्वर ४.३ संत नामदेव ४.३ संत एकनाथ	१०
५	<b>संतमेळ्याची अभंगवाणी</b> ५.१ संतमेळ्याची अभंगरचना ५.२ संत कवयित्रीचे योगदान	१०
६	<b>विविध धर्मीय कवींची काव्यरचना</b> ६.१ ख्रिस्ती धर्मीय कवी ६.२ मुस्लिम धर्मीय कवी ६.३ जैन धर्मीय कवी	१०

#### संदर्भ ग्रंथ-

1. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, आवृत्ती ७, २००३.
2. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १ ते ७ डॉ. अ. ना.देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन
3. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप – डॉ. ह.श्री.शेणोलीकर, मोघे प्रकाशन, आवृत्ती 6, 1987.
4. पाच संतकवी – डॉ. शं. गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन पुणे. आवृत्ती २, १९६२.
5. संत, पंत, तंत – श्री. म. माटे, ठोकळ प्रकाशन पुणे. १९५७.
6. प्राचीन मराठी गद्य - डॉ. शं. गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन पुणे
7. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास – डॉ. प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे.
8. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – 1,2,3 प्रकाशक, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
9. वारकरी संप्रदाय आणि संत साहित्य – डॉ. शिवाजीराव मोहिते, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे.
10. महानुभाव साहित्य शोध आणि समीक्षा – डॉ. यू. म.पठाण, दिलीपराज प्रकाशन पुणे.
11. महानुभाव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मय - डॉ. शं. गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन पुणे
12. महाराष्ट्रातील काही शिलालेख व ताम्रपट – डॉ. वि.भि.कोलते, महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ मुंबई,

\*\*\*\*\*

## Choice Based Credit System Syllabus (2026 Pattern)

(As Per NEP 2020)

**Mapping of Program Outcomes with Course Outcomes****Class:** M.A. I (Sem I)**Course:** Theory**Subject:** MARATHI**Course Code:** MAR-502-MRM**Title of Course :** मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते 1600)**Weightage:** 1= weak or low relation, 2= moderate or partial relation, 3= strong or direct relation

Course Outcomes	Programme Outcomes (POs)											
	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO 10	PO 11	PO 12
CO 1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	3	2	2
CO 2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	2
CO 3	2	2	2	2	2	2	1	3	3	2	2	2
CO 4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
CO 5	3	1	2	3	3	1	2	2	2	2	2	1
CO 6	2	2	3	2	2	1	2	2	1	2	1	2
CO 7	2	3	2	2	2	2	3	2	2	1	1	1
CO 8	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	2	2

**Justification for the mapping****PO1: Disciplinary Knowledge**

CO5: मध्ययुगीन काळातील मराठी साहित्यातील वाङ्मयीन प्रवाहामध्ये सामाजिक आणि सांस्कृतिक परिप्रेक्ष्यासह अनेक अनुभव चित्रित झाले आहे. त्यावरून तत्कालीन साहित्य व समाज यांचा परस्पर संबंध शोधता येईल. त्यामुळे साहित्याच्या समृद्धीसाठी एक नवीन दृष्टीकोन निर्माण होईल.

**PO2 : Critical Thinking and Analysis:**

CO7 : संत साहित्याची ओळख होईल. त्यात आलेल्या तत्कालीन समजवास्तवाचे दर्शन घडेल. त्यामुळे समाजात असलेल्या अनिष्ट रूढी-परंपरा, चालीरीती याविरुद्ध आवाज उठवता येईल. तसेच अध्यात्माच्या मधमातून समाजामध्ये जागृती करता येईल.

**PO3 Research and Inquiry Skill :**

CO6 : मराठी भाषेचा इतिहास कळेल तसेच तत्कालीन मराठी वाङ्मयाच्या निर्मितीचा व परिस्थितीचा अभ्यास करता येईल. मराठी भाषेचा ऐतिहासिक व वाङ्मयीन दृष्टिकोनातून शोध घेता येईल. तसेच मराठी भाषेच्या संशोधनास चालना मिळेल.

**Po4 Effective Communication skills:**

CO5 : तत्कालीन साहित्य व समाज यांचा अभ्यास करता येईल. तसेच त्याकाळातील समाजाचा साहित्यावर पडलेला प्रभाव शोधता येईल. त्याचा उपयोग मध्ययुगीन काळातील भाषा व साहित्य अधिक चांगल्या पद्धतीने विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहचवता येईल.

**Po5 Interdisciplinary Approach**

CO5: मध्ययुगीन काळातील मराठी साहित्यातील वाङ्मयीन प्रवाहामध्ये सामाजिक आणि सांस्कृतिक परिप्रेक्ष्यासह अनेक अनुभव चित्रित झाले आहे. त्यावरून तत्कालीन साहित्य व समाज यांचा परस्पर संबंध शोधता येईल.

**Po6 Digital and Information Literacy**

CO2 : त्यामुळे मराठी भाषेच्या संवर्धनासाठी, प्रचार व प्रसारासाठी प्रयत्न होईल.

**Po7 Problem Solving and Application**

CO7 : संत साहित्याची ओळख होईल. त्यात आलेल्या तत्कालीन समजवास्तवाचे दर्शन घडेल. त्यामुळे समाजात असलेल्या अनिष्ट रूढी-परंपरा, चालीरीती याविरुद्ध आवाज उठवता येईल. तसेच अध्यात्माच्या मधमातून समाजामध्ये जागृती करता येईल.

**Po8 Ethics, Value and Social Responsibility**

CO3 : मराठी वाङ्मयाच्या निर्मिती काळातील सामाजिक, सांस्कृतिक परिस्थितीचा अभ्यास करता येईल. तसेच साहित्य निर्मितीच्या काळातील समाजजीवनाचा, त्यातील नीतिमूल्यांचा व जीवनमूल्यांचा अभ्यास करता येईल.

**Po9 Leadership and Teamwork**

CO3:महाराष्ट्रातील विविध संप्रदायाची ओळख होईल. अनिष्ट रूढी-परंपरा, चालीरीती याविरुद्ध आवाज उठवता येईल. तसेच अध्यात्माच्या माध्यमातून समाजामध्ये जागृती करता येईल.

**Po10 Lifelong Learning**

CO1 : मराठी भाषेची उत्पत्ती, विकास व स्थित्यंतराची ओळख होईल. त्यामुळे भाषेसंदर्भात नवी जाणीव विकसित होईल. त्याचा परिणाम दीर्घकाळ मराठी भाषेच्या अभ्यासासाठी करता येईल. तसेच भाषेवर बदलत्या समाजजीवनाचा झालेल्या परिणामांचा अभ्यास होईल.

**Po11 Creativity and Innovation**

CO2 : मराठी भाषेचे ऐतिहासिक महत्त्व लक्षात येईल. त्यामुळे मराठी भाषेच्या संवर्धनासाठी, प्रचार व प्रसारासाठी प्रयत्न होईल.

**Po12 Employability and Career Readiness**

CO2: भाषेच्या माध्यमातून चालणाऱ्या वैयक्तिक व व्यावसायिक संधीचा शोध घेता येईल. सामाजिक क्षेत्रांमध्ये भाषेच्या मदतीने करिअरची तयारी करता येईल.

\*\*\*\*\*

## CBCS Syllabus as per NEP 2020 for M.A.I (2026 Pattern)

<b>Name of the Programme</b>	<b>: M.A. MARATHI</b>
<b>Program Code</b>	<b>: PAMAR</b>
<b>Class</b>	<b>: M. A. I</b>
<b>Semester</b>	<b>: I</b>
<b>Course Type</b>	<b>: Major Mandatory (Theory)</b>
<b>Course Name</b>	<b>: भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक</b>
<b>Course Code</b>	<b>: MAR-503-MRM</b>
<b>No. of Lectures</b>	<b>: 60</b>
<b>No. of Credits</b>	<b>: 4</b>

### Course Objectives:

- १) विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेचे प्रगत ज्ञान करून देणे.
- २) भाषेच्या अभ्यासाच्या विविध पद्धतींचा परिचय करून देणे त्यांचे महत्त्व समजावून देणे.
- ३) भाषेचा इतर क्षेत्राची असलेला संबंध लक्षात घेऊन त्यानुसार त्याचा वापर करणे.
- ४) विद्यार्थ्यांना भाषेच्या स्वरूपाचा परिचय करून देणे.
- ५) विद्यार्थ्यांना भाषेच्या अभ्यासाच्या अंगाचा परिचय करून देणे.
- ६) भाषेच्या उच्चारण प्रक्रियेचे ज्ञान करून देणे.
- ७) विद्यार्थ्यांना अर्थ प्रकारचे ज्ञान करून देणे.

### Course Outcomes:

- CO1-विद्यार्थ्यांना शास्त्रीय दृष्टीने आदेशात्मक भाषेचा परिचय होईल.
- CO2- मराठी भाषेबद्दल विद्यार्थ्यांची आवड निर्माण होईल.
- CO3-मराठी भाषेचा इतर क्षेत्राशी असलेला संबंध लक्षात येईल.
- CO4-विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेचे स्वरूप व कार्य समजून येईल.
- CO5-विद्यार्थ्यांना भाषेच्या अभ्यासाच्या अंगाचा परिचय होईल.
- CO6-शास्त्रीयदृष्ट्या मराठी भाषेचे उच्चारण प्रक्रियेचे ज्ञान होईल.
- CO7-विद्यार्थ्यांना अर्थ प्रकारचे ज्ञान होईल.

### Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	<b>भाषाविज्ञानाच्या अभ्यास पद्धती</b> १.१ वर्णनात्मक १.२ ऐतिहासिक १.३ सामाजिक १.४ तुलनात्मक १.५ भाषा संकल्पना, स्पष्टीकरण: व्यवहारिक भाषा साहित्याची भाषा, भाषा-भाषण, उच्चारणाची भाषा- लिहिण्याची भाषा	१०
२	<b>भाषा : लक्षणे, स्वरूप व कार्य</b> २.१ भाषा म्हणजे काय? २.२ भाषेचे स्वरूप व कार्य २.३ मानवेतर जीवनातील संदेशन २.४ भाषेची लक्षणे	१०
३	<b>मराठीचे ध्वनी परिवर्तन व भाषा विज्ञान आणि इतर शास्त्रे</b> ३.१ ध्वनी परिवर्तन म्हणजे काय? ३.२ भाषेची उच्चारण प्रक्रिया, उच्चारण प्रक्रियेचे प्रकार ३.३ समाजशास्त्र, मानसशास्त्र, कोशविज्ञान, बोली भूगोल	१०
४	<b>स्वनिम विचार</b> ४.१ स्वनिमविचार:संकल्पना ४.२ स्वनिमविश्लेषणाची तंत्रे, ४.३ स्वनिमांचे प्रकार: खंडयुक्तस्वनिम , खंडाधिष्ठितस्वनिम	
५	<b>रूपिमविचार – वाक्यविचार</b> ५.१.१ रूपिम विश्लेषणाची तंत्रे ५.२.२ रूपिमांचे प्रकार ५.३.३ मराठीची शब्दघटना ५.३.४ वाक्य विश्लेषण , प्रथमोपस्थित	१०
६	<b>अर्थविचार</b> ६.१ अर्थ प्रकार ६.२ अर्थक्षेत्र ६.३ घटक विश्लेषण ६.४ अर्थ परिवर्तनाचा मराठी भाषेवरील परिणाम ६.५ भाषेच्या अभ्यासाची अंगे	१०

**संदर्भ ग्रंथ -**

- १) भाषा आणि भाषाशास्त्र- डॉ. श्री. न. गजेंद्रगडकर
  - २) मराठीचा भाषिक अभ्यास: संपा.मु. श्री. कानडे
  - ३) भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक- संपा: डॉ.मालशे डॉ. इनामदार डॉ. सोमण
  - ४) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान: स्वरूप आणि पद्धती-संपा: डॉ.कल्याण काळे, डॉ. अंजली सोमण
  - ५) अभिनव भाषाविज्ञान- डॉ. गं.ना जोगळेकर
  - ६) भाषाविज्ञान परीचय-डॉ. मालशे डॉ. पुंडे डॉ. सोमण
  - ७) आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन-डॉ. मिलिंद मालशे
  - ८) सुबोध भाषाशास्त्र- प्र. न. जोशी
  - ९) सुलभ भाषाविज्ञान-डॉ. दत्तात्रेय पुंडे
  - १०) मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान-डॉ. महेंद्र कदम
  - ११) ऐतिहासिक भाषाशास्त्र- र. रा. गोसावी
  - १२) भाषा इतिहास आणि भूगोल- डॉ. ना. गो. कालेलकर
- \*\*\*\*\*

## Choice Based Credit System Syllabus (2026 Pattern)

(As Per NEP 2020)

**Mapping of Program Outcomes with Course Outcomes****Class:** M.A. I (Sem I)**Subject:** MARATHI**Course:** Theory**Course Code:** MAR-503-MRM**Title of Course :** भाषा विज्ञान : वर्णनात्मक**Weightage:** 1= weak or low relation, 2= moderate or partial relation, 3= strong or direct relation

Course Outcomes	Programme Outcomes (POs)											
	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO 10	PO 11	PO 12
CO 1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
CO 2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	2
CO 3	2	2	2	2	2	2	1	3	3	2	2	2
CO 4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
CO 5	3	1	2	3	3	1	2	2	2	2	2	1
CO 6	2	2	3	2	2	1	2	2	1	2	1	2
CO 7	2	3	2	2	2	2	3	2	2	1	1	1
CO 8	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	2	2

**Justification for the mapping****PO1: Disciplinary Knowledge**

CO5: विद्यार्थ्यांना वर्णनात्मक भाषाविज्ञानातील संकल्पना, तत्वे, ध्वनीविज्ञान, रूपविज्ञान, वाक्यरचना आणि अर्थविज्ञान यांचे सखोल ज्ञान प्राप्त होईल.

**PO2 : Critical Thinking and Analysis:**

CO7 : विद्यार्थ्यांना भाषेची रचना वापर व विविध भाषिक घटकांचे चिकित्सक दृष्टीने विश्लेषण करता येईल.

**PO3 Research and Inquiry Skill :**

CO6 : विद्यार्थ्यांना भाषिक घटकांचे निरीक्षण करून माहिती संकलन, विश्लेषण व लघुसंशोधन करण्याची क्षमता विकसित होईल.

**Po4 Effective Communication skills:**

CO5 : विद्यार्थ्यांना भाषिक संकल्पना स्पष्टपणे मांडणे योग्य भाषा शैलीत संवाद साधणे शक्य होईल.

**Po5 Interdisciplinary Approach**

CO5: विद्यार्थ्यांना भाषिक विज्ञानाचा समाजशास्त्र, मानसशास्त्र साहित्य आणि सांस्कृतिक अभ्यास यांच्याशी असलेला संबंध समजेल.

**Po6 Digital and Information Literacy**

CO2 : विद्यार्थ्यांना डिजिटल साधनांचा वापर करून, भाषिक माहिती शोधणे संकलित करणे व विश्लेषण करणे शक्य होईल.

**Po7 Problem Solving and Application**

AES's T. C. College (Empowered Autonomous), Baramati

CO7 : विद्यार्थ्यांना भाषिक समस्या ओळखून त्यांचे तर्कशुद्ध विश्लेषण करून योग्य उपाय शोधता येतील.

**Po8 Ethics, Value and Social Responsibility**

CO3 : . विद्यार्थ्यांना भाषिक विविधता सांस्कृतिक, संवेदनशील आणि भाषेच्या सामाजिक जबाबदारीची जाणीव होईल.

**Po9 Leadership and Teamwork**

CO3: विद्यार्थ्यांना भाषा विषयक प्रकल्प व चर्चामध्ये संघभावेने काम करणे व नेतृत्वगुण विकसित करता येईल.

**Po10 Lifelong Learning**

CO1 : विद्यार्थ्यांमध्ये भाषाविज्ञानाच्या अभ्यासाबद्दल सातत्याने नवीन ज्ञान मिळविण्याची आणि स्वअध्ययनाची वृत्ती विकसित होईल.

**Po11 Creativity and Innovation**

CO2 : विद्यार्थ्यांना भाषिक संकल्पनांचा सर्जनशील पद्धतीने वापर करून नवीन दृष्टीकोनातून भाषेचा अभ्यास करता येईल.

**Po12 Employability and Career Readiness**

CO2: विद्यार्थ्यांना भाषिक विश्लेषण, लेखन , संशोधन व संवाद कौशल्यांच्या आधारे अध्यापन, संपादन, भाषांतर व संशोधन क्षेत्रात काम करण्याची तयारी करता येईल.

\*\*\*\*\*

## CBCSSyllabus as per NEP 2020 for M.A. I (2026 Pattern)

<b>Name of the Programme</b>	: M.A. MARATHI
<b>Program Code</b>	: MAR
<b>Class</b>	: M.A. I
<b>Semester</b>	: I
<b>Course Type</b>	: MajorMandatory (Theory)
<b>Course Name</b>	: वृत्तपत्र संपादन
<b>Course Code</b>	: MAR-504- MRM
<b>No. of Lectures</b>	: 30
<b>No. of Credits</b>	: 02

### Course Objectives:

- १ वृत्तपत्र संपादन स्वरूप समजावून घेणे.
- २ वृत्तपत्रीय संपादन प्रक्रिया, व्याप्ती जाणून घेणे.
- ३ वृत्तपत्राच्या संपादकीय संस्कारांची विद्यार्थ्यांना माहिती होईल.
- ४ संपादन प्रक्रियेतील घटकांची ओळख होईल.
- ५ मुद्रण तंत्रातील बदलांची माहिती होईल.
- ६ मुद्रित शोधनाचे महत्त्व लक्षात येईल.
- ७ संपादन विभागाची माहिती होईल.

### Course Outcomes:

- CO1 वृत्तपत्र संपादनाची प्रक्रिया व पद्धती समजेल
- CO2 वृत्तपत्र व्यवहार, वृत्तपत्र संपादनातील घटक, विविध सदरे, स्तंभ इ.ची ओळख होईल व त्याचे उपयोजन मूल्य समजेल.
- CO3 विद्यार्थी वृत्तपत्र संपादन कौशल्ये आत्मसात करतील.
- CO4 संपादकीय कौशल्य यांचा सहसंबंध विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल.
- CO5 मुद्रित शोधनातील बारकावे, मुद्रितशोधनाच्या खुणा ,चिन्ह, यांच्या वापराचा सराव होईल.
- CO6 विद्यार्थी संपादन करायला शिकतील.
- CO7 विद्यार्थ्यांच्या वृत्तपत्र संपादन व त्यातील मुद्रित शोधनाचे महत्त्व या संकल्पना स्पष्ट होतील.

## Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	<b>वृत्तपत्रीय लेखनाचे स्वरूप व उद्दिष्टे</b> १.१.स्वरूप-बातमी, अग्रलेख, इतर लेख ( फीचर्स), उद्दिष्टे -माहिती, शिक्षण व मनोरंजन १.२ वृत्तपत्रातील लेखांचे प्रकार १.२.१ वृत्तलेख, १.२.२ लोकरुची वार्ता, १.२.३ हलकेफुलके लेख, १.२.४ व्यक्तिचित्रणात्मक लेख १.२.५ प्रासंगिक लेख	१०
२	<b>वृत्तपत्रांचे संपादन</b> २.१ संपादकाची भूमिका व कार्य २.२ पत्राच्या पानाचे नियोजन २.३ वृत्तपत्राचे व्यवस्थापन २.४ वृत्तपत्राची सजावट २.५ संपादकीय संस्काराचे आठ टप्पे	१०
३	<b>संपादक व संपादकीय विभाग, व्यवस्थापन</b> ३.१ संपादकीय विभागाची रचना ३.२ .संपादक (मुख्य) ३.३ व्यवस्थापकीय संपादक, ३.४ वृत्त संपादक (सहसंपादक), ३.५ मुख्य उपसंपादक, ३.६ उपसंपादक, ३.७ वार्ताहर, छायाचित्रकार, अंशकालीन वार्ताहर,	१०

### संदर्भग्रंथ-

- 1) भारतीय ग्रंथ मुद्रण, बापूराव नाईक ,कॅ.गो.ग.लिमिटेड ट्रस्ट ,पुणे १९८०
- 2) मराठी ग्रंथ प्रकाशाची २०० वर्ष, शरद गोगटे, राजहंस प्रकाशन ,पुणे ,२००८
- 3) 'राजहंसी वाटचाल,' मुलाखत: दिलीप माजगावकर ,शब्दांकन राम जगताप, लोकसत्ता दिवाळी अंक, २०१३
- 4) सुगम मराठी व्याकरण व लेखन , मो.रा. वाळंबे,नितीन प्रकाशन, पुणे ,पत्रासावी आवृत्ती.
- 5) मराठीचे व्याकरण, डॉ. लीला गोविलकर ,मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९३, पहिली आवृत्ती.
- 6) साहित्याची भाषा,भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन,औरंगाबाद,१९८७, पहिलीआवृत्ती
- 7) मुद्रित शोधन, य.ए.धायगुडे ,द पूना प्रेस ओनर्स असोसिएशन लिमिटेड, पुणे. दुसरी आवृत्ती आवृत्ती,१९७७.
- 8) मराठी प्रकाशन व्यवसाय परिचय, शरद गोगटे, अखिल भारतीय मराठी प्रकाशक संघ,1999,पहिली आवृत्ती.

Choice Based Credit System Syllabus (2026 NEP Pattern)  
(As Per NEP 2020)

**Mapping of Program Outcomes with Course Outcomes**

**Class: MA** (Sem I)  
**Course: Theory**

**Subject: MARATHI**  
**Course Code: MAR-504-MRM**

**Title of Course : वृत्तपत्र संपादन**

**Weightage:** 1= weak or low relation, 2= moderate or partial relation, 3= strong or direct relation

Course Outcomes	Programme Outcomes (POs)											
	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO9	PO10	PO11	PO12
CO 1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 2	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1
CO 3	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 4	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	3	1
CO 5	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 6	1	1	1	1	1	3	1	3	3	1	1	1
CO 7	1	1	1	1	1	1	3	1	1	2	1	3

**Justification for the mapping**

**PO1: Disciplinary Knowledge:**

CO1: विद्यार्थी समाजातील भ्रष्टाचार, अन्याय, अत्याचार याला वाचा फोडणारे पत्रकार निर्माण होतील.

**PO2: Critical Thinking and Analysis:**

CO3: विद्यार्थ्यांना वर्तमानपत्रातील विविध बातम्या लेख आणि संपादकीय यांचे चिकित्सक पध्दतीने वाचन व विश्लेषण करता येईल.

**PO3: Research and Inquiry Skills:**

CO4: विद्यार्थ्यांमध्ये वृत्तपत्रांचा सूक्ष्म पातळीवर अभ्यास करण्याची संशोधनात्मक क्षमता विकसित होईल.

**PO4: Effective Communication:**

CO5: वर्तमानपत्रे समाजाला जागृत करून नैतिक आचरण करण्याची जाणीव निर्माण करतात, त्यासाठी समाजातील दोषांवर निर्भीड भाष्य करून सुजाण नागरिक घडण्यास मदत करतात, याची जाणीव होईल.

**PO5: Inter disciplinary Approach:**

CO2: विद्यार्थ्यांना वृत्तपत्र संपादनाचा अभ्यास करताना समाजशास्त्र, राजकारण, अर्थशास्त्र आणि संस्कृती या यासारख्या इतर ज्ञानशाखांचा संबंध समजून घेता येईल.

**PO6: Digital and Information Literacy:**

CO6 : विद्यार्थ्यांना डिजीटल माध्यमांद्वारे बातम्या व माहिती शोधणे, संकलित करणे आणि त्याचे मूल्यमापन करणे शक्य होईल.

**PO7: Problem Solving and Application:**

CO7 बातम्यांचे संपादन करताना अचूक संक्षिप्तता आणि स्पष्टता राखण्यासाठी योग्य उपयोजना करता येतील.

**PO8: Ethics, Values, and Social Responsibility:**

CO6 : विद्यार्थ्यांना पत्रकारिता व वृत्तपत्र संपादनातील नैतिक मूल्य आणि दत्ते समजून घेता येतील.

**PO9: Leadership and Teamwork:**

Department of Marathi  
AES's T. C. College (Empowered Autonomous), Baramati

CO6 : विद्यार्थ्यांना वृत्तपत्रांच्या अभ्यासातून विद्यार्थ्यांमध्ये नेतृत्वगुण व संघ भावना वृद्धिंगत होईल.

**PO10: Lifelong Learning:**

CO7: विद्यार्थ्यांना चांगल्या वृत्तपत्र संपादकाचे गुण विकसित झाल्याने, विविध वर्तमानपत्रांमध्ये संपादक, वार्ताहर, छायाचित्रकार या पदावर काम करण्यास सक्षम होतील.

**PO11: Creativity and Innovation:**

CO4: विद्यार्थ्यांना बातम्या लेख आणि संपादकीय यांची मांडणी सर्जनशील पद्धतीने करता येईल.

**PO12: Employability and Career Readiness:**

CO7: विद्यार्थ्यांना बातमीलेखन संपादन मथळे तयार करणे आणि सामग्रीची मांडणी यासारख्या व्यावसायिक कौशल्ये विकसित होतील.

\*\*\*\*\*

## CBCS Syllabus as per NEP 2020 for M.A. I Marathi (2026 Pattern)

<b>Name of the Programme</b>	: M.A. MARATHI
<b>Program Code</b>	: PAMAR
<b>Class</b>	: M. A. I
<b>Semester</b>	: I
<b>Course Type</b>	: Electives
<b>Course Name</b>	: ग्रामीण साहित्य
<b>Course Code</b>	: MAR-505-MJE (A)
<b>No. of Lectures</b>	: 60
<b>No. of Credits</b>	: 4

### Course Objectives:

- १) स्वातंत्र्यप्राप्ती नंतरच्या कालखंडातील ग्रामीण साहित्य निर्मितीची पार्श्वभूमी समजावून घेणे.
- २) साठोत्तरी मराठी साहित्यामधील विविध वाङ्मयीन प्रवाहांचे स्वरूप आणि कार्य यांचा आढावा घेणे.
- ३) ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप व कार्य समजावून घेणे.
- ४) ग्रामीण साहित्यातील विविध वाङ्मय प्रकाराचा विकास कसा होत गेला याचा अभ्यास करणे.
- ५) ग्रामीण साहित्य आणि समाज यांचा परस्पर संबंध यांचा अभ्यास करणे.
- ६) ग्रामीण साहित्य आणि संस्कृती यांचा अभ्यास करणे.
- ७) ग्रामीण साहित्याच्या सामाजिक बांधिलकीचा अभ्यास करणे.
- ८) ग्रामीण साहित्यावरील जागतिकीकरणाचा पडलेला प्रभाव तपासता येईल.

### Course Outcomes:

- CO1. ग्रामीण परिसर, शेती-भाती, जीवनमान, राहणीमान, सांस्कृतिक जीवन जाणून घेण्यास आणि ते व्यक्त करण्यास सक्षम होतील.
- CO2. स्वातंत्र्यप्राप्ती नंतरच्या कालखंडातील ग्रामीण साहित्य निर्मितीची पार्श्वभूमी लक्षात येईल.
- CO3. ग्रामीण साहित्यातील विविध वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास होईल.
- CO4. साठोत्तरी मराठी साहित्यामधील विविध वाङ्मयीन प्रवाहांचे बदलते स्वरूप आणि कार्य लक्षात येईल.
- CO5. ग्रामीण साहित्य आणि समाज यांचा परस्पर संबंध लक्षात येईल.
- CO6. ग्रामीण साहित्य आणि सामाजिक बांधिलकीचा यांचा परस्पर संबंध समजवून येईल.
- CO7. ग्रामीण बोलीचा अभ्यास होईल.
- CO8. जागतिकीकरणाच्या प्रभावामुळे ग्रामीण जीवन, मूल्यव्यवस्था, संस्कृती व साहित्यामध्ये झालेले बदल ओळखू शकतात.

### Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	<b>साठोत्तरी मराठी साहित्य स्वरूप आणि ग्रामीण साहित्य</b> १.१ साठोत्तरी मराठी वाङ्मय.मयीन प्रवाह १.२ ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि संकल्पना	60
२	<b>ग्रामीण साहित्य प्रवाह : प्रेरणा आणि प्रवृत्ती</b> २.३ ग्रामीण साहित्य प्रवाह निर्मितीची कारणे २.४ ग्रामीण साहित्य: प्रेरणा आणि प्रवृत्ती २.५ ग्रामीण साहित्याचे देशीपण व वेगळेपण	
३	<b>ग्रामीण साहित्य आणि समाज</b> ३.१ गावगाड्याची रचना ३.२ ग्रामीण साहित्यातून घडणारे सामाजिक, सांस्कृतिक दर्शन ३.३ ग्रामीण साहित्य आणि परिसर यांचा परस्पर संबंध ३.४ ग्रामीण समाज आणि ग्रामीण साहित्य	
४	<b>ग्रामीण साहित्याची वाटचाल</b> ३.१ ग्रामीण कवितेची वाटचाल ३.२ ग्रामीण कथेची वाटचाल ३.३ ग्रामीण कादंबरीची वाटचाल ३.४ ग्रामीण नाटकाची वाटचाल	
५	<b>ग्रामीण साहित्य स्वरूप चिकित्सा</b> ४.१ ग्रामीण साहित्याचे भाषिक आविष्काररूपे ४.२ ग्रामीण साहित्य चळवळ आणि ग्रामीण साहित्य	
६	<b>ग्रामीण साहित्य आणि बांधिलकी</b> ४.३ ग्रामीण साहित्य आणि सामाजिक बांधिलकी ४.४ ग्रामीण साहित्याचे विषय	

### संदर्भग्रंथ

- १) ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि समस्या –डॉ. आनंद यादव
- २) ग्रामीणता : साहित्य आणि वास्तव-डॉ. आनंद यादव
- ३) मराठी साहित्य,समाज आणि संस्कृती-डॉ. आनंद यादव
- ४) ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन-डॉ. द. ता. भोसले
- ५) ग्रामीण कथा – डॉ. वासुदेव मुलाटे
- ६) ग्रामीण साहित्य प्रेरणा आणि प्रयोजन –डॉ. श्रीराम गुंदेकर
- ७) ग्रामीण साहित्य- डॉ.रा. रं. बोराडे
- ८) मराठी कादंबरीतील प्रादेशिकता –डॉ. भास्कर शेळके
- ९) ग्रामसंस्कृती-डॉ. आनंद यादव
- १०) ग्रामीण कादंबरी-डॉ. रवींद्र ठाकूर
- ११) ग्रामीण साहित्याची चळवळ- डॉ. कीर्ती मुळीक
- १२) ग्रामीण साहित्य आणि वास्तव –संपा. डॉ. कृष्णा इंगोले
- १३) ग्रामीण-प्रादेशिक कादंबरीतील बोलीभाषा –डॉ. सुनील खामगळ

## Choice Based Credit System Syllabus (2026 Pattern)

(As Per NEP 2020)

## Mapping of Program Outcomes with Course Outcomes

Class: M.A. I (Sem I)

Subject: MARATHI

Course: Theory

Course Code: MAR-505-MJE (A)

Title of Course : ग्रामीण साहित्य

**Weightage:** 1= weak or low relation, 2= moderate or partial relation, 3= strong or direct relation

Course Outcomes	Programme Outcomes (POs)											
	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO 10	PO 11	PO 12
CO 1	1	1	1	1	1	3	1	3	1	1	1	1
CO 2	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1
CO 3	1	3	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1
CO 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1
CO 5	1	1	1	3	1	1	3	1	3	1	1	1
CO 6	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 7	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3

## Justification for the mapping

**PO1: Disciplinary Knowledge**

CO6: मध्ये विद्यार्थ्यांना ग्रामीण साहित्य आणि सामाजिक बांधिलकी यातील संबंध समजतो, त्यामुळे विषयाचे सखोल ज्ञान विकसित होते.

**PO2: Critical Thinking and Analysis**

CO3: ग्रामीण साहित्यातील विविध वाङ्मय प्रकार (कथा, कादंबरी, कविता, आत्मकथा इ.) अभ्यासताना विद्यार्थी त्यांची वैशिष्ट्ये, आशय, शैली आणि सामाजिक संदर्भ यांचे विश्लेषण करतात. त्यामुळे चिकित्सक विचारशक्ती आणि विश्लेषण कौशल्यांचा विकास होतो.

**PO3: Research and Inquiry Skills**

CO7: साहित्याच्या माध्यमातून मराठी भाषेच्या विविध बोलींचा अभ्यास करून बोलीच्या संवर्धनासाठी विद्यार्थी सक्षम होईल. ग्रामीण भाषेमधील विविध आचार-विचार समजावून घेऊन ते साहित्याच्या माध्यमातून समृद्ध करण्यासाठी संशोधनात्मक कौशल्ये विकसित होतील.

**PO4: Effective Communication**

CO5: ग्रामीण साहित्याच्या माध्यमातून समृद्ध ग्रामीण सामाजिक संस्कृती, जीवनशैली आणि लोक परंपरांचे आदर्श प्रदर्शन होईल.

**PO5: Interdisciplinary Approach**

CO 2 : स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील ग्रामीण साहित्याची निर्मिती आणि त्याची पार्श्वभूमी समजून येईल. त्याची निर्मितीच्या विविध कारणांचा शोध घेता येईल.

**PO6 : Digital and Information Literacy**

CO1: मध्ये विद्यार्थ्यांना ग्रामीण साहित्य व जीवनाविषयी माहिती जाणून घेऊन ती व्यक्त करण्याची क्षमता विकसित होते. ही माहिती विविध स्रोतांमधून (डिजिटल माध्यमे, संशोधन लेख, व्हिडिओ, प्रेझेंटेशन इ.) मिळवून मांडता येते.

**PO7: Problem Solving and Application**

CO5: ग्रामीण साहित्याचा अभ्यास करताना समाजातील प्रश्न, संघर्ष, मूल्यव्यवस्था आणि बदल यांचा विचार केला जातो. यामुळे विद्यार्थी सामाजिक समस्यांचे आकलन करून त्यावर विचारमंथन करू शकतात.

**PO8 : Ethics, Values, and Social Responsibility**

CO1: विद्यार्थ्यांना ग्रामीण परिसरातील संस्कृती, रूढी, परंपरा, सांस्कृतिक जीवन आणि ग्रामीण भागातील सामाजिक परंपरेचे आकलन होऊन त्याचे जतन, संवर्धन आणि ग्रामीण जीवनातील नैतिक वर्तन यांची माहिती होईल.

**PO9: Leadership and Teamwork**

CO5: ग्रामीण साहित्य आणि समाज यांचा परस्पर संबंध अभ्यासताना विद्यार्थी सामाजिक प्रश्नांवर गटाने चर्चा करू शकतात, प्रकल्प सादर करू शकतात. त्यामुळे नेतृत्व आणि संघकार्याशी मध्यम स्तरावर संबंध येतो.

**PO10: Lifelong Learning**

CO3 : ग्रामीण साहित्यातील कथा कविता कादंबरी नाटक इत्यादी विविध साहित्याचा अभ्यासातून विविध कालखंडातील बदलत्या समाजजीवनाचा झालेला परिणाम यांचा अभ्यास होईल. व स्वानुभव चित्रित करेल.

**PO11: Creativity and Innovation**

CO4: साठोत्तरी मराठी साहित्यातील विविध वाङ्मयीन प्रवाहामध्ये सामाजिक आणि सांस्कृतिक परिप्रेक्ष्यासह अनेक अनुवाद झाले आहे त्याचे एकमेकांशी संबंध असल्यामुळे साहित्याच्या समृद्धीसाठी एक नवीन दृष्टीकोन निर्माण होतो.

**PO12 : Employability and Career Readiness**

CO8 विश्लेषणात्मक व चिकित्सक विचारक्षमता विकसित होते. सामाजिक बदलांचे आकलन करून त्यावर लेखन, संशोधन व अध्यापन करण्याची तयारी होईल. बदलत्या जागतिक संदर्भात करिअरच्या संधी ओळखण्याची व त्यासाठी आवश्यक कौशल्ये विकसित होतील. रोजगाराभिमुख कौशल्ये जसे की लेखनकौशल्य, सादरीकरण कौशल्य, संशोधन कौशल्य यांचा विकास होईल.

## CBCS Syllabus as per NEP 2020 for M.A. I (2026 Pattern)

Name of the Programme :	M.A. (MARATHI)
Programme Code :	PAMAR
Class :	M. A. I
Semester :	I
Course Type :	Elective Paper (Theory )
Course Name :	स्त्रीवादी साहित्य
Course Code :	MAR-505-MJE (B)
No. of lectures :	60
No. of Credit :	04

### Course Objectives:

1. स्त्रीवादी विचारसरणीची मूलभूत समज निर्माण करणे.
2. मराठी स्त्रीवादी लेखनाचे स्वरूप समजून घेणे.
3. लिंग, सत्ता, संस्कृती आणि ओळख यांचा अभ्यास करणे.
4. मराठी स्त्रीवादी साहित्याचे वाचन करणे.
5. आधुनिक साहित्यामधील विविध वाङ्मयीन प्रवाहांचे स्वरूप आणि कार्य यांचा आढावा घेणे.
6. आधुनिक काळातील स्त्रीवादी साहित्याचे आकलन, आस्वाद आणि विश्लेषण करणे.
7. स्त्रीवादी लेखक/ कवी/ कवयित्रींच्या साहित्याचा आशय समजून घेणे.
8. सद्यकालात स्त्रीवादी साहित्याचे महत्त्व लक्षात आणून देणे.

### Course Outcomes:

- CO1. आधुनिक काळातील स्त्रीवादी साहित्याचे स्वरूप लक्षात येईल.
- CO2. विद्यार्थ्यांना स्त्रीवादी साहित्याचे, चळवळीचे आकलन होईल.
- CO3. स्त्रीवादी विचारसरणीची मूलभूत समज निर्माण होईल.
- CO4. स्त्रीवादी विचारवंतांच्या सामाजिक जाणिवेचे स्वरूप समजून घेता येईल.
- CO5. आधुनिक साहित्यामधील विविध वाङ्मयीन प्रवाहांचे स्वरूप आणि कार्य लक्षात येईल.
- CO6. तत्कालीन सामाजिक व सांस्कृतिक परिस्थितीची जाणीव होईल.
- CO7. लिंग, सत्ता, संस्कृती आणि ओळख यांचा अभ्यास करता येईल.
- CO8. सद्यकालातील स्त्रीवादी साहित्याचे महत्त्व लक्षात येईल.

### Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
-----	-------	--------

१	<b>स्त्रीवाद : स्वरूप व पार्श्वभूमी</b> १.१ स्त्रीवाद म्हणजे काय? १.२ पाश्चात्य स्त्रीवादाची ओळख १.३ भारतीय स्त्रीवादाची ओळख १.४ स्त्रीवादाची व्याप्ती व मर्यादा	१०
२	<b>पाश्चात्य स्त्रीवादी चळवळ</b> २.१ पाश्चात्य स्त्रीवादी चळवळीचा उगम व विकास २.२ सिमॉन द बोव्हा यांचे स्त्री विषयक विचार २.३ व्हर्जिनिया वूल्फ यांचे स्त्री विषयक विचार २.४ स्त्रीवादी चळवळीचा इतिहास	१०
३	<b>भारतीय स्त्रीवादी चळवळ</b> ३.१ भारतीय स्त्रीवादी चळवळीचा उगम ३.२ भारतीय स्त्रीवादी चळवळीची पार्श्वभूमी ३.३ भारतीय समाजव्यवस्था ३.४ स्त्रीवाद व सामाजिक दृष्टिकोन	१०
४	<b>भारतीय स्त्रीवादाची वाटचाल</b> ४.१ स्वातंत्र्यपूर्व काळातील स्त्रीमुक्ती ४.२ स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्री चळवळ ४.३ १९ व्या शतकातील सामाजिक सुधारणा ४.४ आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष व स्त्रीवाद	१०
५	<b>स्त्रीवादी समीक्षा तत्वे</b> ५.१ स्त्रीवादी समीक्षा : संकल्पना ५.२ स्त्रीवादी समीक्षा भौगोलिक वर्गीकरण (अमेरिकन स्त्रीवाद, ब्रिटिश स्त्रीवाद, फ्रेंच स्त्रीवाद) ५.३ स्त्रीवादी समीक्षा पद्धती ५.४ स्त्रीवादी समीक्षेची वैशिष्ट्ये	१०
६	<b>स्त्रीवादी साहित्य उपयोजन</b> ६.१ मराठी वाङ्मयिक क्षेत्रातील स्त्रीवाद ६.२ स्त्रीवादी साहित्य (कथा, कादंबरी, कविता, आत्मचरित्र) ६.३ साहित्यातील स्त्रीवादी दृष्टिकोन ६.४ साहित्यातील नवा स्त्रीवादी विचार	१०

**संदर्भग्रंथ -**

1. स्त्री साहित्याचा मागोवा - डॉ. मंदा घाडगे साहित्यप्रेमी भगिनी मंडळ, पुणे
2. स्त्रियांच्या आत्मचरित्रातील सामाजिकता - डॉ. श्रुती श्री. वडगबाळकर
3. स्त्री प्रश्नांची वाटचाल - डॉ. विद्युत भागवत प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
4. हिंदू संस्कृती आणि स्त्री - डॉ. आ. ह. साळुंखे, लोकवाडमयग्रह प्रकाशन, मुंबई
5. स्त्रीवाद आणि समाज परिवर्तन - डॉ. वंदना महाजन अथर्व पब्लिकेशन्स, मुंबई
6. भारतीय स्त्री जीवन - गीता साने, मौज प्रकाशन, मुंबई
7. भारतीय संदर्भतून स्त्रीवाद- शोभा नाईक लोकवाडमयग्रह प्रकाशन, मुंबई
8. स्त्रीवादी समीक्षा स्वरूप आणि उपयोजन - डॉ. अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
9. स्त्रीमुक्तीच्या महाराष्ट्रातील पाऊलखुणा - नीलिमा भावे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
10. राजसत्तेच्या फटीतून - नीलिमा भावे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
11. स्त्रीवाद साहित्य आणि समीक्षा - वंदना भागवत, डायमंड पब्लिकेशन्स, पुणे
12. स्त्रीवाद आणि मराठी साहित्य - डॉ. वंदना महाजन, विजय प्रकाशन, नागपूर
13. स्त्रीवाद - सुमती लांडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
14. स्त्रीवादी साहित्य समीक्षा स्वरूप आणि व्याप्ती - डॉ. मंगला वरखेडे, 'श्रीवाणी' साहित्य विशेषांक ऑक्टोबर 1993
15. स्त्रियांचे कथालेखन नवी दृष्टी नवी शैली - मंगला वरखेडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
16. भारतीय स्त्रीवाद समीक्षेतील नव्या संकल्पना - अरुणा श्री दुभाषी - संपा. डॉ. मनोहर जाधव स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद

\*\*\*\*\*

## Choice Based Credit System Syllabus (2023 Pattern)

(As Per NEP 2020)

**Mapping of Program Outcomes with Course Outcomes****Class:** M.A. I (Sem I)**Subject:** MARATHI**Course:** Theory**Course Code:** MAR-505-MJE (B)**Title of Course :** स्त्रीवादी साहित्य**Weightage:** 1= weak or low relation, 2= moderate or partial relation, 3= strong or direct relation

Course Outcomes	Programme Outcomes (POs)											
	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO 10	PO 11	PO 12
CO 1	2	2	1	3	2	2	2	2	2	1	2	3
CO 2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2
CO 3	2	2	2	2	3	2	1	2	2	1	2	1
CO 4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2
CO 5	1	1	2	2	1	1	2	2	3	2	2	2
CO 6	2	3	2	2	2	1	2	3	1	2	1	2
CO 7	2	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2
CO 8	2	2	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2

**Justification for the mapping****Po1 Disciplinary Knowledge**

Co2 विद्यार्थी स्त्रीवादी विचारसरणी, स्त्रीवादी चळवळी आणि स्त्रीवादी समीक्षेचे मूलभूत तत्वे समजू शकतील.

**Po2 Critical Thinking and Analysis**

Co6 विद्यार्थी स्त्रीवादी दृष्टिकोनातून सामाजिक आणि सांस्कृतिक प्रश्नांचा अभ्यास करून त्याविषयी चिकित्सक विचार करू शकतील.

**Po3 Research and Inquiry Skill**

Co7 विद्यार्थी स्त्रीवादी साहित्याशी संबंधित माहितीचे संकलन, वर्गीकरण व विश्लेषण करून संशोधन अहवाल किंवा प्रबंध तयार करू शकतील.

**Po4 Effective Communication**

Co1 विद्यार्थी स्त्रीवादी विषयावर प्रभावी सादरीकरण चर्चा आणि लेखन करू शकतील.

**Po5 Interdisciplinary Approach**

Co3 विद्यार्थी स्त्रीवादी दृष्टिकोनातून साहित्यकृतींचे सम्यक आकलन व विश्लेषण करू शकतील.

**Po6 Digital and Information Literacy**

Co7 स्त्रीवादी साहित्य वरील लेख, संशोधन, प्रबंध पुस्तके इत्यादी डिजिटल साधनांचा प्रभावी वापर करता येईल.

**Po7 Problem Solving and Application**

Co7 स्त्रीवादी साहित्याच्या माध्यमातून सामाजिक प्रश्नांचा अभ्यास करून ते सोडवण्याचा प्रयत्न विद्यार्थी करतील.

**Po8 Ethics, Value and Social Responsibility**

Co6 विद्यार्थ्यांमध्ये स्त्री-पुरुष समानता, सामाजिक न्याय आणि मानवी मूल्यांविषयी जागरूकता निर्माण होईल.

**Po9 Leadership and Teamwork**

Co5 स्त्रीवादी विषयांवर चर्चा गटचर्चा व सादरीकरण करताना नेतृत्व गुण आणि संवाद कौशल्य विकसित करता येतील.

**Po10 Lifelong Learning**

C08 स्त्रीवादी विचारांच्या माध्यमातून विद्यार्थी सामाजिक प्रश्नांविषयी सतत जागरूक राहून आजीवन शिक्षणाची प्रवृत्ती अंगीकारतील.

**Po11 Creativity and Innovation**

C04 स्त्रीवादी विषयांवर निबंध, प्रकल्प, सादरीकरण इत्यादी सर्जनशील स्वरूपात मांडता येतील.

**Po12 Employability and Career Readiness**

C01 विद्यार्थ्यांना संशोधन, लेखन, अध्यापन, पत्रकारिता आणि सामाजिक कार्य या क्षेत्रांमध्ये करिअरची तयारी करता येईल.

\*\*\*\*\*

**CBCS Syllabus as per NEP 2020 for M.A. I Marathi (2026 Pattern)**

<b>Name of the Programme</b>	<b>: M.A. MARATHI</b>
<b>Program Code</b>	<b>: PAMAR</b>
<b>Class</b>	<b>: M. A. I</b>
<b>Semester</b>	<b>: I</b>
<b>Course Type</b>	<b>: RM</b>
<b>Course Name</b>	<b>: Research Methodology in Marathi</b>
<b>Course Code</b>	<b>: MAR-506-RM</b>
<b>No. of Lectures</b>	<b>: 60</b>
<b>No. of Credits</b>	<b>: 4</b>

**Course Objectives:**

1. विद्यार्थ्यांना संशोधन संकल्पना समजली पाहिजे.
2. विद्यार्थ्यांची संशोधन वृत्ती विकसित करणे.
3. साहित्याच्या अभ्यासात संशोधनाचे महत्त्व लक्षात यावे.
4. साहित्याची आणि संशोधनाची व्याप्ती लक्षात घेणे.
5. संशोधनप्रकारांची ओळख होईल.
6. साहित्याचा इतर सामाजिक शाखांशी असलेला संबंध लक्षात येईल.
7. विविध संशोधन पद्धतींचा परिचय होईल व त्यानुसार प्रत्यक्ष संशोधन करणे शक्य होईल.

**Course Outcomes:**

- CO1 विद्यार्थ्यांना संशोधन संकल्पना समजेल.
- CO2 विद्यार्थ्यांना संशोधनाचे स्वरूप व व्याप्ती यांचे आकलन होईल.
- CO3 विद्यार्थ्यांना संशोधन प्रक्रियेची ओळख होईल.
- CO4 विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन वृत्ती वाढीस लागेल.
- CO5 विद्यार्थी साहित्याचा आणि विविध संशोधन पद्धतींचा अनुबंधसमजून घेईल व त्यांचे प्रत्यक्ष उपयोजन करण्यास शिकेल.
- CO6 साहित्याचा आणि इतर सामाजिक शाखांशी असलेला संशोधनाचा संबंध यासंबंधी विद्यार्थ्यांचे आकलन वाढीस लागेल.
- CO7 विद्यार्थी संशोधनपर लेखन करू लागेल

## Topics and Learning Points

घटक	तपशील	तासिका
१	<b>संशोधन संकल्पना व स्वरूप</b> १. १. संशोधनाच्या व्याख्या १. २. साहित्य संशोधनाचे स्वरूप वैशिष्ट्ये १. ३. साहित्य संशोधनाच्या प्रेरणा व प्रयोजने	60
२	<b>साहित्य संशोधनाच्या पद्धती</b> २. १. वैज्ञानिक व प्रयोगनिष्ठ पद्धती (विज्ञान तंत्रज्ञान) २. २. सर्वेक्षणात्मक शोध पद्धती २. ३. ऐतिहासिक शोध पद्धती २. ४. संख्याशास्त्रीय शोध पद्धती २. ५. विगमनात्मक आणि निगमनात्मक पद्धती (तर्कशास्त्र) २. ६. मानसशास्त्रीय शोध पद्धती २. ७. तौलनिक संशोधन पद्धती	
३	<b>संशोधनाचे प्रकार</b> ३. १. तथ्यलक्षी संशोधन (Fact finding) ३. २. संहितानिष्ठ संशोधन (Textual Research) ३. ३. अन्वयार्थ प्रधान संशोधन (Interpretative Research) ३. ४. सर्जनशील संशोधन (creative Research)	
४	<b>संशोधनाची साधने व टप्पे</b> ४. १. संशोधनाची साधने ग्रंथालय ,पुस्तके, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, कोश वाड्मय,सूची वाड्मय, हस्तलिखिते, शिलालेख, ताम्रपट इ. ४. २. संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे.	
७	<b>संशोधनवृत्ती, गुण आणि पदवीय संशोधन स्वरूप</b> ५. १. संशोधकाचे गुण ५. २. पदव्युत्तर पातळीवरील संशोधनाची लेखन पध्दती	

**संदर्भग्रंथ**

१. संशोधन पद्धती: प्रक्रिया व अंतरंग डॉ.दु.का.संत.
२. संशोधनाची क्षितीजे :संपा. डॉ. भा.ल.भोळे
३. शोधनिबंधाची लेखन पद्धती -सं.गं. मालशे...
४. शैक्षणिक संशोधन- डॉ. हेमलता पारसनीस
५. मराठी संशोधनविद्या-डॉ.उषा देशमुख.
६. मराठी साहित्य संशोधन: नव्या दिशा डॉ.अविनाश आवलगावकर
७. भाषा आणि साहित्य संशोधन: संपा. वसंत स. जोशी, खंड १,२,३ महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
८. संशोधन स्वरूप आणि पद्धती: संपा. डॉ.सु.रा.चुनेकर, रंगनाथ पठारे
९. संशोधन: सिद्धांत व पद्धती -सदा क-हाडे.
१०. साहित्य संशोधन वाटा आणि वळणे - डॉ. सुधाकर शेलार
११. संशोधनाची क्षेत्रे आणि पद्धती – डॉ. जयश्री पाटणकर, शब्दालय प्रकाशन श्रीरामपूर.
१२. प्रबंधलेखनाची पद्धती – शकुंतला क्षीरसागर, युनिव्हर्सल प्रकाशन पुणे.

(As Per NEP 2020)

**Mapping of Program Outcomes with Course Outcomes****Class:** M.A. I (Sem- I)**Subject:** MARATHI**Course:** Theory**Course Code:** MAR-506-RM

Title of

**Course:** Research Methodology in Marathi**Weightage:** 1= weak or low relation, 2= moderate or partial relation, 3= strong or direct relation**Justification for the mapping****PO1: Disciplinary Knowledge:**

CO2: साहित्य संशोधनाचा अभ्यास करत असताना आपले संशोधनाचे उद्दिष्ट्ये निश्चित करून संशोधन करावे लागते. विविध संशोधन पद्धतीचा अवलंब करावा लागतो तसेच आपले मत स्पष्टपणे मांडून अंतिम निष्कर्षा पर्यंत पोहचवावे लागते.

Programme Outcomes (POs)												
Course Outcomes	PO 1	PO 2	PO 3	PO 4	PO 5	PO 6	PO 7	PO 8	PO 9	PO 10	PO 11	PO 12
CO 1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
CO 3	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1
CO 4	1	3		1	1	1	1	1	1	1	1	3
CO 5	1	1	3	1	1	3		1	1	1	1	1
CO 6	1	1	1	1	1	1	3	1	3		3	1
CO 7	1	1	1	1	3	1	1	1	1	3	1	1

**PO2: Critical Thinking and Analysis:**

CO4: संशोधन संकल्पनेचा अभ्यास केल्यास विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानात भर पडून विचारात्मक दृष्टिकोन विकसित होईल.

**PO3: Research and Inquiry Skills:**

CO5: संशोधनाचे स्वरूप आणि व्याप्तीचे आकलन झाल्यास विद्यार्थ्यांना संशोधन कसे करायचे आणि त्यामध्ये कशी सुधारणा घडून आणायची याचे ज्ञान होऊन संशोधनात्मक दृष्टी विकसित होतील.

**PO4: Effective Communication:**

CO1: विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधनवृत्ती वाढण्याची आवड निर्माण होऊन ती वाढीस लागेल ज्यामुळे त्यांना नवनवीन क्षेत्रात संशोधन करण्याची व गुणवत्ता वाढीसाठी दृष्टी विकसित होईल.

**PO5: Interdisciplinary Approach:**

CO7: साहित्याचा आणि इतर सामाजिक शास्त्रांशी असलेला संशोधनाचा संबंध यासंबंधी विद्यार्थ्यांचे आकलन वाढीस लागेल.

**PO6: Digital and Information Literacy:**

CO5: डिजिटल माध्यमांमुळे विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन वृत्ती वाढीस लागेल.

**PO7: Problem Solving and Application:**

CO6: विद्यार्थ्यांना संशोधन प्रक्रियेची ओळख झाल्यास त्यांना स्वतंत्रपणे संशोधन करण्याची क्षमता विकसित होऊन सुसंगत आणि तंतोतंत निष्कर्ष काढण्याची क्षमता विकसित होईल.

**PO8: Ethies, Values, and Social Responsibility:**

CO3: विद्यार्थ्यांना संशोधनाचे स्वरूप समजल्या नंतर विषयाची व्याप्ती वाढेल.

CO6: संशोधनाचे स्वरूप आणि व्याप्तीचे आकलन झाल्यास विद्यार्थ्यांना संशोधन कसे करायचे आणि त्यामध्ये कशी सुधारणा घडून आणायची याचे ज्ञान होऊन संशोधनात्मक दृष्टी विकसित होतील.

**PO10: Lifelong Learning:**

CO7: संशोधन एक महत्वपूर्ण साधन आहे नवीन क्षेत्रामध्ये भर घालण्यासाठी विविध शाखांचे संशोधन केले जाते. व त्यातून व्यावसायिक दृष्टीकोन विकसित होईल.

**PO11: Creativity and Innovation:**

CO6: साहित्य आणि इतर सामाजिक शास्त्रांमध्ये संशोधन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण, संशोधन साहित्यशास्त्र, भाषाशास्त्र, समाजशास्त्र, इतिहास आणि सांस्कृतिक जडणघडण लक्षात घेऊन संशोधन केल्यास एक सामाजिक वातावरण निर्माण होईल.

**PO12: Employability and Career Readiness:**

CO4: साहित्य संशोधनाचा अभ्यास करत असताना आपले संशोधनाचे उद्दिष्ट्ये निश्चित करून संशोधन करावे लागते. विविध संशोधन पद्धतीचा अवलंब करावा लागतो तसेच आपले मत स्पष्टपणे मांडून अंतिम निष्कर्षा पर्यंत पोहचावे लागते.